

Закарпатський Молодіжний Демократичний Союз
Закарпатський Центр соціальної служби для молоді
Українська асоціація студентів-істориків
Ужгородський державний університет
історичний факультет
кафедра історії України
юридичний факультет
кафедра історії та теорії держави і права

МОЛОДЬ – УКРАЇНІ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
УЖГОРОДСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Том 5-6

Ужгород:

Закарпатський Центр соціальної служби для молоді

1995

Федір Ф. Шандор,
студент III курсу
історичного факультету

ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПІВСТОЛІТТЯ

(Офіцинський Р., Довганич О. Закарпатська молодь у роки другої світової війни (До 50-ліття Перемоги).—Ужгород: ВВК "Патент", 1995.—40 с.)

Проїшов травень 1995 року, який відділив нас від подій другої світової війни піввіковим бар'єром.

Друга світова війна (1939–1945 рр.) чорною хвилею пройшла по "паркові Центральної Європи", як тоді називали Закарпаття. Протягом тижня (березень 1939 р.) угорські війська, без суду і слідства, фізично знищили кілька сотень людей, що не може бути забутим.

Відомий письменник, археолог, етнограф Закарпаття Федір Потушняк охарактеризував період другої світової війни, як "золотий вік" науки і культури нашого краю. Але всі намагання угорського уряду повернути лояльність "угороруського" населення до себе завершувалися невдачею. Народ, який прожив два десятиліття у складі Чехословацької республіки, пізнавши світові норми демократії, не міг пробачити неzasлужені жертви.

Про події 1939–1945 років, зокрема, про культурну діяльність у Закарпатті, а також про антифашистський рух на території краю, можна дізнатися, прочитавши досить цікаве видання серійних науковців Романа Офіцинського та Омеляна Довганича.

Узагальнена назва "Закарпатська молодь у роки другої світової війни" відображає зміст праці. Робота складається з передмови та чотирьох розділів, кожен з яких висвітлює різні сторони життя і діяльності закарпатської молоді в роки другої світової війни.

Чудова передмова, до якої хочеться додати і свій голос "за". Так саме висівання молоді "зі звичної колії розвитку цивілізації" приводить до деградації і невміння вийти з важкого становища наступного молодого покоління.

Детальне ознайомлення з книгою приємно вразило окрупольозним висвітленням проблеми. Використано широку джерельну базу, значну кількість цінних історичних праць, як дорадянського, так і радянсько-

го періодів.

У першому розділі Роман Офіцинський подав стислий нарис створення і організації ОІМ (організації греко-католицької молоді). Значно ширше він розглянув поточну роботу цієї організації, а також її співжиття з іншими молодіжними товариствами на території краю.

Розділ "Антифашистський рух на Закарпатті в роки другої світової війни" (автор О.Довганич), дуже детально описує умови розгортання підпільного молодіжного руху в Закарпатті. Великий описок конкретних прізвись і чітка хронологія розвитку подій. У цьому розділі Омелян Довганич одним промовистим реченням висвітлює основну причину переходів кордону: "Молодь на окупованій території це за часів чеського панування була силою заражена лівими ідеями".

Окремим абзацем подано дані про підпільну літературу та шляхи її розповсюдження.

Третій розділ – "Втеча закарпатської творчої молоді закордон (1939–1942)" – це не перша наукова праця Р.Офіцинського з даної проблематики. До неї він уже мав декілька публікацій. У цьому ж виданні додає нові дані, зокрема відомості про окрему категорію втікачів закордон – творчу молодь, де згадав ряд літераторів, використовувачи для оцінки їх діяльності після переходу через угорсько-радянський кордон нові документи, раніше не представлені до відома широкої аудиторії читачів.

Четвертий розділ "Руська молодь" (1941–1944) з історичної віддалі", який завершує дане видання, висвітлює той "золотий вік" закарпатської науки і культура, який прославив Ф.Потушняк. Автор розділу окрупольозно опрацював комплект журналу "Руська молодь", проаналізував його тематику: історико-краєзнавчу, етнографічну, фольклорну; дав список дописувачів до журналу, серед яких багато відомих людей закарпатського літературного світу. Також подав біографічний нарис про І.А.Гарайду, редактора журналу.

Недоліком дослідження є те, що автори не зробили спробу записати і використати свідчення учасників тих подій, а також документальні матеріали архівів Праги та Будапешта. Архівів Чехії та Угорщини, держав, до складу яких входило Закарпаття у зазначений період, дадуть офіційну статистику і оцінку тих чи інших подій з погляду Уряду. Без цих знахідок історія молодіжного руху, історія молодіжного життя Закарпаття завжди матиме незбалансований характер.